gemeente Moerdijk

AANBIEDINGSNOTA

Behorende bij beleidsbegroting 2022-2025

September 2021

Aanbiedingsnota

Voor u ligt de laatste begroting die door dit college voor de raad is voorbereid. Dit document is het resultaat van een nadrukkelijke samenwerking tussen college en raad. Al voorafgaand aan de kadernota hebben raad en college samen de kaders voor deze begroting bepaald. We deden dit voor de begroting die geldt voor het jaar waarin de huidige raadsperiode wordt afgewisseld met een nieuwe raadsperiode en waarbij we nog niet weten welke politieke partijen de nieuwe coalitie zullen vormen. Een beter moment om dit proces zo samen te doen konden we ons eigenlijk niet wensen, dit werd mooi gesymboliseerd met de unanieme vaststelling van de kadernota 2022.

In 2020 heeft de raad, eveneens unaniem, besloten tot het nemen van maatregelen om de begroting 2021-2024 meerjarig sluitend te krijgen. Dit financiële situatie noodzaakte ertoe om ook op langere termijn de begroting toekomstbestendig te maken.

Terug naar het hier en nu.
De begroting die nu voorligt is meerjarig structureel sluitend en daarmee toekomstbestendig. Voor het begrotingsjaar 2022 is enige ruimte in de begroting ontstaan. De begroting van 2022 sluit namelijk op dit moment met een positief saldo van structureel € 1.373.000. Deze ruimte is het gevolg van extra middelen die het rijk aan de algemene uitkering toevoegt. Maar vooral ook door de genomen maatregelen in 2020 waarvan we 90% hebben gerealiseerd of in de vorm van een taakstelling in de begroting hebben verwerkt. De komende jaren werken we de taakstellingen uit en zetten ze in beleidskeuzes om. Voor de taakstelling sociaal domein geldt dat een uitgebreide rapportage over de scan sociaal domein als bijlage bij deze begroting is gevoegd.

Als college hechten we veel waarde aan zorgvuldig en realistisch begroten. Daarom willen we op deze plek als college ook waarschuwen voor teveel optimisme omdat er nog onzekerheden zijn. Zo zijn de extra middelen voor jeugdzorg voorlopig voor een jaar (maar wel meerjarig voor 75% in de begroting) verwerkt en is het effect van de herverdeling van het gemeentefonds op dit moment nog gebaseerd op een aanname. Ook zien we de komende jaren een stijging van de kapitaallasten als gevolg van vastgelegde ambities die wij met elkaar willen realiseren.

Een andere onzekerheid is dat de politieke partijen in Den Haag een formatiepoging doen waarvan de uitkomst nog ongewis is. Hierop hebben wij geen invloed, maar de uitkomsten van deze onderhandelingen zijn vaak wel van invloed op de financieringsstromen die naar gemeenten komen. Een ander risico, dat wel in onze beïnvloedingssfeer ligt, is het realiseren van de taakstellingen die we in de begroting hebben opgenomen. Ten slotte is in de kadernota melding gemaakt van toekomstige kosten voor de ontwikkeling van Zevenbergen Oost. Deze ontwikkeling zal meerjarig een aanzienlijke investering betekenen, maar is nog niet in de begroting verwerkt. Natuurlijk zal dit op termijn ook middelen generen.

We concluderen dat we, ondanks de onzekerheden, een financieel gezonde gemeente zijn. We bieden een toekomstbestendige begroting aan waarin veel middelen zijn verwerkt om voorgenomen ambities ook daadwerkelijk op te kunnen pakken in het belang van onze inwoners, verenigingen, instellingen en bedrijven. We beschikken voor beheer en onderhoud over voldoende voorzieningen en bestemmingsreserves en hebben een goed gevulde algemene reserve. Terugkijkend op de aflopende bestuursperiode zijn wij trots op dit resultaat en blij dat we de nieuwe raad, voor het begrotingsjaar 2022, enige ruimte kunnen bieden om voor de komende raadsperiode (nieuwe) keuzes te maken.

Het college van burgemeester en wethouders van Moerdijk,
Aart Jan Moerkerke
Eef Schoneveld
Desiree Brummans
Jack van Dorst
Danny Dingemans
Hans Slagboom

Financiële uitkomsten meerjarenbegroting 2022-2025

Algemeen

In de kadernota zijn we uitgegaan van voortzetting van het huidige beleid, zoals verwoord in het bestuursakkoord en de meerjarenbegroting 2021-2024. Dit is dus ook inclusief hetgeen aan ombuigingen is gepresenteerd in het Keuzedocument bij deze begroting en het door de gemeenteraad vastgestelde amendement. Wij hebben bij de kadernota 2022-2025 aangegeven de overtuiging te hebben dat op basis van de inhoud van de kadernota en het afgesproken proces met de raad wij uw raad een sluitende begroting (mogelijk zelfs meerjarig) kunnen presenteren. Uit de voorliggende meerjarenbegroting blijkt dat dit inderdaad waarheid wordt. De meerjarenbegroting is in ieder jaar structureel sluitend.

Los van het, door Gedeputeerde Staten (GS), te bepalen toezichtsregime, vinden wij het belangrijk om een solide financieel beleid te voeren. Dit vragen wij immers ook van onze inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. In de voorliggende meerjarenbegroting zijn de structurele baten hoger dan de structurele lasten. Hiermee wordt voldaan aan de voorwaarde van een 'reëel sluitende' begroting. Naast deze voorwaarde zijn er nog enkele criteria in het kader van het toezichtsregime, dit zijn:

- De meerjarenbegroting 2022-2025 moet voor 15 november 2021 door de gemeenteraad worden vastgesteld en worden ingezonden aan GS;
- De jaarrekening over 2020 moet voor 15 juli 2021 zijn vastgesteld door de gemeenteraad en worden ingezonden aan GS;
- De jaarrekening 2020 moet (minimaal) sluitend zijn.

Wij zijn van mening dat met de voorliggende meerjarenbegroting en de in de 1e begrotingswijziging 2022 verwerkte zaken, wij in 2022 in aanmerking komen voor repressief toezicht. Dit houdt in dat besluiten tot wijzigingen in de loop van het begrotingsjaar slechts ter kennisname hoeven worden ingestuurd. Als de begroting het predicaat preventief toezicht krijgt, dan mag pas tot uitvoering van een besluit van de gemeenteraad waaraan financiële consequenties zijn verbonden worden overgaan, na goedkeuring door GS. De voorgaande jaren is telkens sprake geweest van repressief toezicht.

In dit onderdeel van de aanbiedingsnota wordt een uiteenzetting gegeven van het verloop van de vastgestelde kadernota naar de nu voorliggende begroting. Daarna stellen wij voor enkele nagekomen zaken alsnog te verwerken in de begroting. Deze wijzigingen zullen dan technisch worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2022. De primitieve begroting samen met de 1e begrotingswijziging vormen het vertrekpunt voor het begrotingsjaar 2022 en volgende. Dit geeft onderstaand beeld van de begrotingspositie:

Tabel 5: Uitkomsten begroting 2022-2025 primitief en 1e begrotingswijziging (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2022		2023		2024		2025	
-totaal structureel en incidenteel	789	V	415	V	956	V	598	V
-w.v. structurele budgetten	**1373**	**V**	**20**	**V**	**63**	**V**	**361**	**V**
-w.v. incidentele budgetten	584	N	395	V	893	V	237	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	1756	N	99	N	143	V	169	N
-grondexploitatie	1172	V	494	V	750	V	406	V

Tot slot wordt nog ingegaan op enkele specifieke onderwerpen, t.w. uitvoering keuzedocument begroting 2021-2024, belastingdruk, weerstandsvermogen en personeel en organisatie.

Kadernota 2022-2025

De uitkomsten van de kadernota 2022-2025 gaven het volgende beeld:

Tabel 1: Uitkomsten Kadernota 2022-2025; (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2022		2023		2024		2025	
-totaal structureel en incidenteel	976	N	297	N	2.907	V	298	N
-w.v. structurele budgetten	**146**	**N**	**387**	**N**	**154**	**V**	**392**	**N**
-w.v. incidentele budgetten	830	N	89	V	2.754	V	95	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	2.134	N	331	N	35	V	382	V
-grondexploitatie	1.304	V	420	V	2.719	V	287	N

In het raadsvoorstel bij de kadernota is al ingegaan op 2 onderwerpen die de uitkomst beïnvloeden. Het betreft de effecten van de meicirculaire 2021 op de algemene uitkering van het gemeentefonds en extra middelen ten behoeve van de uitvoering van de Jeugdwet. Aangegeven is dat deze onderwerpen in het verdere verloop naar de op te stellen primitieve begroting worden verwerkt.

Uitkomsten primitieve meerjarenbegroting 2022-2025

Na vaststelling van de kadernota zijn, naast bovengenoemde onderwerpen, de ingevulde productformulieren verwerkt. Verder zijn nog mutaties verwerkt op basis van ontwikkelingen die zich tussen het opstellen van de kadernota en het afronden van de meerjarenbegroting (medio augustus) voordeden. Deze nagekomen ontwikkelingen zijn verwerkt in de primitieve begroting 2022-2025 en deze geeft dan de volgende uitkomsten:

Tabel 2: Uitkomsten prim. begroting 2022-2025 (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2022		2023		2024		2025	
-totaal structureel en incidenteel	1.336	V	687	V	1.053	V	290	V
-w.v. structurele budgetten	**1.610**	**V**	**292**	**V**	**160**	**V**	**53**	**V**
-w.v. incidentele budgetten	274	N	395	V	893	V	237	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	1.446	N	99	N	143	V	169	N
-grondexploitatie	1.172	V	494	V	750	V	406	V

Analyse op hoofdlijnen tussen uitkomsten kadernota en primitieve begroting

In onderstaande tabel is deze analyse op hoofdlijnen verwoord. De analyse betreft een vergelijking tussen de totale uitkomst van de kadernota en de primitieve begroting. Dit zijn dus zowel de structurele, als de incidentele baten en lasten.

Onder de tabel worden enkele onderwerpen toegelicht. Voor de overige onderdelen wordt verwezen naar het onderdeel 'Financiële positie 2022-2025'.

Tabel 3: Verwerkte effecten in meerjarenbegroting na de kadernota 2022 (bedragen x € 1.000; - = nadelig)

Nr.	Omschrijving	2022	2023	2024	2025
	Saldo in kadernota 2022-2025	**-976**	**-297**	**2.907**	**-298**
1.	Gemeentefonds (GF): meicirculaire 2021	-434	-656	-940	-364
2.	GF: aanpassing ruimte BTW-Compensatiefonds	90	56	56	56
3.	GF: extra middelen m.b.t. jeugd	2.326	1.419	1.301	1.159
4.	GF: bijstelling herijking maatstaven	0	0	-175	-725
5.	Toename P-budget	-235	-195	-195	-195
6.	Bijstelling toerekening uren aan investeringen	216	95	135	54
7.	Aanpassing kapitaallasten	573	-70	-388	-45
8.	Stelpost onderuitputting kapitaallasten	-19	391	48	48
9.	Volumegroei OZB	9	72	103	757
10.	Begrotingsaanpassing grondexploitatie	-132	74	-1.969	406
11.	Diverse overige verschillen	-82	-202	170	-563
	totaal van de aanpassingen	*2.312*	*984*	*-1.854*	*588*
	Saldo meerjarenbegroting	**1.336**	**687**	**1.053**	**290**

Algemene uitkering gemeentefonds

Reguliere ontwikkeling gemeentefonds

De in de meicirculaire 2021 verwerkte ontwikkelingen (nr.1) gaven voor Moerdijk een nadeel voor de jaren 2022-2025 van:

Jaar	Negatief effect
2022	€ 434.000
2023	€ 656.000
2024	€ 940.000
2025	€ 364.000

Deze effecten waren nog niet verwerkt in de kadernota. In de primitieve begroting zijn deze effecten wel meegenomen.

Herverdeling gemeentefonds

In de kadernota was rekening gehouden met de eerste uitkomsten van de herverdeling van het gemeentefonds vanaf 2023. Voor Moerdijk betekende dit een positieve bijdrage aan de begroting van € 550.000 in 2023, € 1.100.000 in 2024 en € 1.650.00 in 2025. In het raadsvoorstel bij de kadernota is al verwoord dat op basis van opmerkingen van de Raad voor het Openbaar Bestuur er opnieuw 'gesleuteld' werd aan de herverdeling van de middelen. Begin juli zijn de cijfers bekend geworden van dit 'gesleutel'. Voor Moerdijk werd het eerdere positieve effect van € 49 per inwoner gehalveerd, naar € 25 per inwoner. Voor het meerjarenperspectief bekent dit dat de 'plus' van € 550.000 voor 2023 gehandhaafd blijft, maar het effect voor de jaren 2024 en 2025 is verlaagd naar € 925.000. Vooral voor 2025 is dit een behoorlijke verlaging (€ 725.000). Voor 2024 gaat het om een nadeel van € 175.000. In de primitieve begroting is deze aanpassing verwerkt.

In augustus jl. zijn de cijfers wederom geactualiseerd. De eerder cijfers waren nog gebaseerd op vergelijkingen tussen de huidige gemeentefondsuitkering en de uitkomsten van de herverdeling op basis van cijfers uit het referentiejaar 2017. Bij de nieuwe berekening is het referentiejaar aangepast naar 2019. Voor Moerdijk geeft dit een positief effect. Het voordeel stijgt nu weer naar € 41 per inwoner. Deze bijstelling kwam te laat om nog in de cijfers van de primitieve begroting te verwerken. Ten opzichte van de cijfers die nu verwerkt zijn betekent dit voor de jaren 2023-2025 het volgende:

Jaar	Positief effect
2023	€ 0
2024	€ 175.000
2025	€ 580.000

Conform de uitgangspunten hoe tot op heden is omgegaan met de effecten van de herverdeling van het gemeentefonds verwerken wij deze effecten voor 2024 en 2025 via de 1e begrotingswijziging 2022, behorende bij de meerjarenbegroting 2022-2025 (nr. 4). De definitieve uitkomst van de herverdeling wordt uiterlijk bekendgemaakt in de meicirculaire 2022. Tot dat moment is de uitkomst onzeker en kan deze dus nog wijzigen ten opzichte van bovenstaande cijfers.

Extra middelen voor uitvoering Jeugdwet

Na het verschijnen de meicirculaire 2021 werd bekend dat voor 2022 een bedrag van € 1,3 miljard beschikbaar komt voor gemeenten voor de uitvoering van de jeugdzorg. Ondanks dat dit bedrag alleen voor 2022 geldt, mocht het rekentechnisch beschouwd worden als 'structureel'. Voor Moerdijk komt deze extra rijksbijdrage neer op een bedrag van € 2.326.000. Het bedrag is gebaseerd op een eerder uitgebracht rapport over de bekostiging van de Jeugdwet dat o.a. als basis heeft gediend voor de uitspraak in de arbitragezaak tussen VNG en het Rijk. Later is bekend gemaakt dat voor de jaren 2023-2025 begrotingstechnisch rekening gehouden mag worden met een bijdrage van het rijk gebaseerd op 75% van de bedragen die in genoemd rapport gehanteerd worden. Dit betekent voor 2023 een bedrag van € 1.419.000, voor 2024 € 1.301.000 en voor 2025 € 1.159.000 (nr. 3). Deze bedragen zijn in de cijfers van de primitieve begroting verwerkt.

De extra bijdrage die nu van het rijk wordt ontvangen is niet bedoeld voor nieuwe uitgaven op het terrein van uitvoering van de Jeugdwet. Het bedrag is en wordt hiervoor dus ook niet 'gelabeld'. De bijdrage moet gezien worden als dekking van de kosten die gemeenten maken voor de uitvoering van de overgedragen taken per 2015. Door het (extra) beslag dat de uitgaven met betrekking tot de uitvoering van de Jeugdwet hadden/hebben binnen de gemeentelijke begrotingen is namelijk vaak op andere terreinen bezuinigd om tot een sluitende begroting te komen.

Toename P-budget

In de meerjarenbegroting is standaard een jaarlijkse stelpost van € 100.000 opgenomen voor periodieke bijstelling van de loonkosten. Voor 2022 e.v. is de toename hoger dan de stelpost door verhoging van de premies voor werkgeverslasten (o.a. pensioenpremie), herziening van functiewaarderingen en enkele administratieve correcties.

Volumegroei OZB 2025

In de kadernota is verzuimd rekening te houden met de volumegroei voor dat jaar. Voor de categorie niet-woningen komt dit neer op een bedrag van € 555.000 gebaseerd op een volumegroei van € 100 miljoen economische waarden. Voor de woningen gaat het om een volumegroei van € 55 miljoen, gebaseerd op de verwachte groei van de woningvoorraad. In het vervolg zullen we dit al verwerken in de kadernota.

Ontwikkelingen na kadernota en primitieve begroting

Na het opstellen van de kadernota bleek dat verzuimd is enkele zaken mee te nemen. Omdat het essentieel is deze zaken wel op te nemen in de meerjarenbegroting 2022-2025 wordt voorgesteld deze alsnog mee te nemen. De financiële gevolgen zullen worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2022. Het betreft de volgende zaken:

a. *Verhoging budgetsubsidie aan Surplus voor exploitatie Huizen van de Wijk*
   Tot aan 2018 heeft Surplus deze kosten kunnen bekostigen vanuit Rijksmiddelen voor Zorginfrastructuur. Behoudens een eenmalige gemeentelijke bijdrage in 2018 (€ 65.000) en in 2021 (€ 20.000) draait Surplus tot nu toe voor de kosten op. Dit is voor Surplus financieel niet langer haalbaar. Gezien ook het belang voor de gemeente om deze voorziening voor onze (kwetsbare) inwoners in stand te houden, is het noodzakelijk hierin financieel bij te dragen. Met de gemeentelijke bijdrage in de huisvestingskosten kunnen het Huis van de Wijk Klundert in het Mauritshof en de pluspunten De Donk in Zevenbergen en De Veste in Willemstad open blijven. Surplus blijft ook een deel van de kosten dragen, o.a. voor pluspunt Serena. Het gaat om een bedrag van € 65.000 per jaar.
   Deze extra bijdrage aan Surplus is noodzakelijk om het huidige beleid te continueren. Reden ook waarom de bijdrage als structurele mutatie wordt doorgevoerd. Wel zal in kader van de 'Scan Mens en Maatschappij' nadrukkelijk de vraag worden gesteld over het nut en de noodzaak van deze voorziening, maar ook of deze voorziening juist ingezet kan worden in onze voorgestane veranderende werkwijze. Het antwoord op deze vraag en de mogelijke financiële gevolgen zullen worden ingebracht in het restant van de nog te realiseren taakstelling binnen het domein Mens en Maatschappij.

b. *Arbeidsmigranten*
   In 2020 zijn middelen (€ 190.000) beschikbaar gesteld voor het uitwerken van de beleidskeuze, zoals deze waren opgenomen in het "activiteitenoverzicht ontwikkelfase". Aangeven is dat bij uitwerking van deze beleidskeuzes we zicht hebben hoe de aanpak kan worden ingebed in de werkprocessen en wat de bijbehorende capaciteitsvraag is. Bij de kadernota is verzuimd in te brengen dat om de ingezette beweging op gang te houden er voor 2022 aanvullend budget nodig is van € 120.000. Met dit budget is het mogelijk om vanuit alle disciplines in de organisatie die bij dit vraagstuk betrokken zijn verder invulling te geven aan de in 2020 geformuleerde opdracht. Vanaf 2023 zal dan binnen de begroting een budget moeten worden opgenomen voor de daadwerkelijke uitvoering. Hierbij wordt dan ook bekeken of en zo ja, welke baten op dit terrein te realiseren zijn. In de kadernota 2023-2026 zal hierop worden teruggekomen. De middelen voor 2022 zijn daarom vooralsnog incidenteel van aard.

c. *Uitvoeringsbudget economische ontwikkelingen*
   In het keuzedocument bij de meerjarenbegroting 2021-2024 zijn enkele budgetten op het terrein van economie verlaagd. Op dit moment worden knelpunten ervaren omdat een uitvoeringsbudget ontbreekt. Specifiek geldt dit voor de gemeentelijke bijdrage bij regionale economische vraagstukken. Nu al, maar zeker ook in 2022, zal voortvarend verder vorm gegeven worden aan de inmiddels vastgestelde Regionale Investeringsagenda Breda (RIA-Breda). Daarnaast zal de komende periode de samenwerking met Roosendaal-Bergen op Zoom vorm en inhoud moeten krijgen. Ook deze laatste samenwerking is in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), waarbij zowel de gebieden Breda-Tilburg, als Roosendaal-Bergen op Zoom zijn aangewezen als verstedelijkingsgebieden. Om als serieuze partner aan tafel te kunnen zitten is het belangrijk om over middelen te kunnen beschikken die ingezet kunnen worden voor waar nodig advies in te winnen en/of onderzoek te verrichten. Voor 2022 gaat het om een bedrag van € 40.000. Bij de kadernota 2023-2026 is meer zicht op de Moerdijkse positie in deze trajecten en dus ook in de benodigde financiële middelen. Voor alsnog wordt het uitvoeringsbudget 2022 als incidenteel aangemerkt.

d. Ontwikkelplan fort Sabina

In de samenwerkingsovereenkomst (24-10-2018) is vastgelegd dat fort Sabina sober en doelmatig zal worden gerestaureerd op basis van het ontwikkelplan fort Sabina. Dit wordt uitgewerkt met behulp van inzet van de stichting en een subsidie van de provincie. Geïnvesteerd zal worden in een nieuwe laag gericht op een duurzame exploitatie en instandhouding van het fort. Deze uitwerking bestaat uit verschillende onderdelen waaronder de Tour Modèle en de Kazerne. Als erfpachter van fort Sabina zijn wij als gemeente ook verantwoordelijk voor het onderhoud en de restauratie. Wettelijk gezien bestaat deze verplichting vanuit de Erfgoedwet waarin sinds 2016 de instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten is opgenomen. In 2016 is door Restauratie architect BBM een kostenraming opgesteld voor o.a. de instandhouding van het casco Kazerne en Tour 'Modèle'. Na een grondige inspectie en inventarisatie op locatie heeft BBM het restauratieplan verder uitgewerkt. Alle gebreken zijn in beeld gebracht en verwerkt op een gebrekentekening. Deze tekening heeft als basis gediend voor het restauratiebestek en de directiebegroting die onlangs is opgesteld. De inschatting die in 2016 is gemaakt blijkt onvoldoende. Er zijn meer gebreken geconstateerd en de herstelkosten zijn hoger. De totale investering bedraagt € 2.000.000 inclusief BTW en VAT (15%). De extra kapitaallasten die hier uit voort komen bedragen € 34.375 voor 2022 en € 68.750 voor 2023 en volgende jaren. Het restauratieplan inclusief kredietaanvraag zal in een separaat raadsvoorstel worden verwerkt en begin 2022 aan uw raad worden aangeboden.

Uitvoering keuzedocument begroting 2021

In een bijlage bij de kadernota 2022-2025 is uitgebreid ingegaan op de stand van zaken van de uitvoering van het keuzedocument begroting 2021. Ingestemd is met de volgende afhandeling van de maatregelen:

1. *Realisatie ingeboekte maatregelen*

   Van de 50 ingeboekte maatregelen blijkt dat enkele maatregelen niet volledig kunnen worden doorgevoerd. In financiële zin is het negatieve effect hiervan € 33.000 structureel en € 45.000 incidenteel voor 2022. Deze effecten zijn verwerkt in de uitkomst van de primitieve begroting. Het onderdeel ‘realisatie ingeboekte maatregelen’ is hiermee afgerond.

2. *Nader te onderzoeken maatregelen*

   In het keuzedocument waren 17 nader te onderzoeken maatregelen opgenomen. Hiervoor is in de meerjarenbegroting 2021-2024 vanaf de jaarschijf 2022 een taakstelling opgenomen van € 200.000. Bij de kadernota heeft de raad ingestemd met de volgende voorstellen:
   - 3 onderzoeken zijn afgerond en hebben een structureel positief effect van € 62.500.
   - 8 onderzoeken zijn afgerond zonder dat dit leidt tot een financieel effect voor de begroting.
   - 1 onderzoek is uitgesteld in verband met corona.
   - 3 onderzoeken zijn ondergebracht in de reikwijdte van al lopende beleidsvraagstukken.
   - 2 onderzoeken worden nog nader opgepakt en hierover wordt bij de begroting 2022-2025 gerapporteerd over de voortgang.

   Laatst genoemde onderzoeken betreffen het ‘opzeggen van het contract met de Moerdijkse Bode’ en het ‘beperken van de openingstijden van het gemeentehuis’. Voor wat betreft het contract met de Moerdijkse Bode hebben wij besloten dit contract niet op te zeggen. In de tweejaarlijkse inwonerspeiling geeft 52% van de respondenten aan dat zij de gemeentelijke informatie halen uit de Moerdijkse Bode. Verder is de Moerdijkse Bode het enige huis-aan-huis medium dat bij alle adressen binnen de gemeente wordt bezorgd. Vooral ook voor de oudere doelgroep is de Moerdijkse Bode een belangrijke bron om gemeentelijke informatie tot zich te nemen. Dit onderzoek is hiermee dus afgerond. Financieel technisch blijft het in de primitieve begroting opgenomen bedrag gehandhaafd.

   Met betrekking tot het nader onderzoek ‘beperken openingstijden gemeentehuis’ is in de stukken bij de kadernota aangegeven dat in de loop van 2021 via een quick scan duidelijk wordt waar de mogelijkheden liggen. De quick

scan moet nog worden uitgevoerd. Het is dus nog niet duidelijk of vanuit dit onderzoek een positief effect gaat optreden voor de begrotingsuitkomsten.

In het meerjarenperspectief was, zoals aangegeven, vanaf 2022 rekening gehouden met een 'opbrengst' van € 200.000 voor de nader te onderzoeken onderwerpen. Technisch was is dit verwerkt als taakstelling. Uiteindelijk is tot op heden een bedrag van € 62.500 gerealiseerd. Er loopt op dit moment nog slechts 1 onderzoek en 3 onderzoeksvragen worden betrokken bij de al lopende beleidsvraagstukken. Natuurlijk gaan we verder met deze onderzoeken. Het is echter niet te verwachten dat het nog resterende bedrag aan taakstelling in dit kader van € 137.500 gerealiseerd wordt. Wij stellen voor om de restant taakstelling in de begroting te schrappen en te verwerken in de 1e begrotingswijziging 2022. Mochten de nog lopende onderzoeken tot bijstelling van de huidige budgetten leiden dan verwerken we dit natuurlijk in de toekomstige meerjarenbegrotingen.

3. *Scan Mens en Maatschappij*
In het keuzedocument bij de begroting 2021 was naast de effecten van de uitwerking van de zgn. 3 sporen, ook een specifieke maatregel opgenomen, t.w. 'Taakstelling domein Mens en Maatschappij'. Als bijlage bij de meerjarenbegroting 2022-2025 treft u het rapport "Scan Mens en Maatschappij, inzicht en grip op het maatschappelijk domein" aan. In dit rapport wordt enerzijds ingegaan op de invulling van de taakstelling voor 2022, anderzijds worden de resultaten van de scan weergegeven. De scan gaat in op de volgende onderdelen:
   - een objectief beeld, het profiel van gemeente Moerdijk;
   - een objectief beeld, wettelijke taken
   - een objectief beeld, de waarde van preventieve inzet en meedoen.

   De commissie Sociale Infrastructuur is de afgelopen periode meermaals geïnformeerd over de bovengenoemd traject.

   Voor de invulling van de taakstelling voor 2022 worden 15 maatregelen voorgesteld. Iedere maatregel wordt kort toegelicht en ook het financieel effect ten opzichte van het budget 2021 wordt vermeld. Het beoogde structurele bedrag voor 2022 komt uit op € 400.000. Dit betekent dat de opgave voor 2022 niet volledig wordt gerealiseerd. Op zich is dit niet bezwaarlijk. De huidig voorgestelde maatregelen geven, naar verwachting, voor 2023 een ombuiging van € 525.000 en vanaf 2024 € 550.000. De financieel technische verwerking van de voorgestelde maatregelen vindt plaats in de 1e begrotingswijziging 2022. Het bedrag van € 400.000 wordt in mindering gebracht op het in de primitieve begroting opgenomen taakstellend bedrag van € 550.000. Gevolg hiervan is dat het resterend taakstellend bedrag van € 150.000 door de provincie zal worden gecorrigeerd bij hun toets van het reëel in evenwicht zijn van de begroting 2022.

   Los van de huidige uitkomsten blijft de totaal te realiseren taakstelling tot en met 2024 onveranderd, t.w. € 1,7 miljoen.

4. *Totaal effect keuzedocument*
In het keuzedocument bij de meerjarenbegroting 2021-2024 was voor 2022 het totaalbedrag aan ombuigingen en overige aanpassingen begroot op € 4.018.000. Na behandeling door de gemeenteraad van de begroting 2021, incl. keuzedocument is dit bedrag teruggebracht naar € 3.764.000 (op grond van uitwerking raadsbreed amendement). De verwerkingen in de voorliggende primitieve begroting, aangevuld met de voorstellen in deze memo komen uit op een totaalbedrag van € 3.398.000. 90% van de voorgenomen ombuigingen/aanpassing is dus gerealiseerd. In het totaal van deze bedragen is ook het schrappen van de stelpost herijking gemeentefonds (toen geschat op een nadeel van € 625.000) verwerkt.

Uitkomsten meerjarenbegroting 2022-2025 inclusief mutaties opgenomen in 1e begrotingswijziging 2022

In deze nota van aanbieding is op een aantal plaatsen aangegeven dat verwerking van de voorstellen plaatsvindt via de 1e begrotingswijziging 2022. Deze begrotingswijziging moet gezien worden als een onlosmakelijk onderdeel van de meerjarenbegroting 2022-2025. De primitieve begroting tezamen met de 1e wijziging bepaalt uiteindelijk de definitieve begrotingsuitkomst. Samenvattend worden onderstaande onderdelen verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2022:

Tabel 4: onderwerpen en budgetten 1e begrotingswijziging 2022 (bedragen x € 1.000; - = nadelig)

Onderwerp	2022	2023	2024	2025	I/S
herverdeling gemeentefonds	-	-	175	580	S
budgetsubsidie Surplus tbv Huis van de Wijk	-65	-65	-65	-65	S
arbeidsmigranten	-120	-	-	-	I
uitvoeringsbudget economische ontwikkelingen	-40	-	-	-	I
ontwikkelplan fort Sabina	-34	-69	-69	-69	S
opheffen restant taakstelling nader te onderzoeken maatregelen m.b.t. uitvoering keuzedocument begroting 2021	-138	-138	-138	-138	S
taakstelling scan Mens & Maatschappij	-150	-	-	-	I
Totaal	**-547**	**-272**	**-97**	**308**	
waarvan:					
-structureel	-237	-272	-97	308	
-incidenteel	-310	-	-	-	

Verwerken we deze gegevens op de eerder gepresenteerde uitkomsten van de primitieve begroting dan wordt het begrotingsbeeld voor de jaren 2022-2025 als volgt:

Tabel 5: Uitkomsten begroting 2022-2025 primitief en 1e begrotingswijziging (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2022		2023		2024		2025	
-totaal structureel en incidenteel	789	V	415	V	956	V	598	V
-w.v. structurele budgetten	**1373**	**V**	**20**	**V**	**63**	**V**	**361**	**V**
-w.v. incidentele budgetten	584	N	395	V	893	V	237	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	1756	N	99	N	143	V	169	N
-grondexploitatie	1172	V	494	V	750	V	406	V

Taakstellingen en stelposten in de begroting

In bovenstaande cijfers is rekening gehouden met enkele taakstellingen en stelposten die financieel technisch in de begroting zijn opgenomen. De bedragen aan taakstellingen en stelposten worden bij de beoordeling door Gedeputeerde Staten mogelijk gecorrigeerd op de gepresenteerde uitkomsten. Wij zijn echter van mening dat het reëel is deze bedragen op te nemen in het meerjarenperspectief. De huidige uitkomsten van de meerjarenbegroting zijn gebaseerd op de nu bekende gegevens. Wij realiseren ons dat de cijfers hoe verder deze van het begrotingsjaar 2022 liggen, mogelijk minder ‘hard’ zijn. Jaarlijks bij het opstellen van de kadernota zal waar nodig bijstelling plaatsvinden. Op basis van deze uitkomsten zal dan bezien worden of aanpassingen nodig zijn.

Onderstaand de in de meerjarenbegroting 2022-2025 opgenomen taakstellingen en stelposten:

Tabel 6: Taakstellingen en stelposten in meerjarenbegroting 2022-2025 (bedragen x € 1.000; I = Incidenteel; S = Structureel)

Onderwerp	2022	2023	2024	2025	I/S
-Taakstelling scan Mens en Maatschappij toelichting: zie eerder onderdeel in deze memo.	150	-	-	-	I
-Taakstelling organisatie toelichting: betreft de taakstelling op het P-budget die opgenomen is in het keuzedocument. Tot op heden is er nog geen beslissing genomen hoe deze op de diverse budgetten met betrekking tot formatie verwerkt gaat worden.	175	175	175	175	S
-Stelpost Energieprogramma Moerdijk toelichting: een van de uitgangspunten voor de begroting is dat de lasten voor uitvoering van nieuwe taken op basis van rijksbeleid budgettair neutraal worden verwerkt. Tegenover de lasten is een stelpost opgenomen voor de rijksbijdrage.	108	175	216	258	S
-Stelpost Herverdeling gemeentefonds toelichting: het standpunt van de provincie is dat vanwege het nog steeds niet definitief vaststaan van de werkelijke effecten van de herverdeling van het gemeentefonds hiermee geen rekening mag worden gehouden in de meerjarenbegroting.	-	550	1.100	1.505	S
-Stelpost Onderschrijding kapitaallasten toelichting: op grond van de gemeentelijke "Notitie waarderings- en afschrijvingsbeleid 2019" worden kapitaallasten van nieuwe investeringen pas voor het eerst berekend in het jaar volgende op het jaar van gereed komen van de investering. Tot en met 2021 is de last in het jaar van realisering begrotingstechnisch altijd incidenteel als baat verantwoord. De provincie geeft aan dat onderschrijdingen veroorzaakt worden door onvoorziene omstandigheden en dus niet te ramen zijn. Gelet op de regels is het echter wel degelijk voorzienbaar en dus is het verwerkt in de begroting.	378	589	203	201	I

Met betrekking tot de ‘Taakstelling organisatie’ kan opgemerkt worden dat deze inmiddels gelabeld is. Deze labeling is echter nog niet in de primitieve begroting verwerkt. Voorgesteld wordt dit in de 1e begrotingswijziging te verwerken.

Financieel beeld na 2025

In deze raadsperiode zijn voor een aantal kernen (Willemstad, Klundert en Fijnaart) op het terrein van scholenontwikkeling nieuwe plannen geopperd. Dit geldt ook voor de vervangende nieuwbouw van de Niervaert in Klundert. Het duurt nog even voordat deze plannen uitgewerkt en gerealiseerd zijn. Realisering wordt op dit moment voorzien in 2025. Financieel technisch betekent dit dat in het meerjarenperspectief in de jaarschijf 2025, conform de voorschriften, 50% van de kapitaallasten zijn verwerkt. Voor genoemde onderwerpen hebben we het dan over een bedrag van € 850.000. Vanaf 2026 (het jaar dat net buiten de scope van deze meerjarenbegroting valt) en de jaren daarna, moet de volledige kapitaallasten binnen de begroting worden verwerkt. Dit geeft dus een extra last van € 850.000 ten opzichte van 2025.

Natuurlijk zullen er naast deze ontwikkeling ook andere ontwikkelingen zijn, zoals mogelijke extra OZB-opbrengst voor nieuwbouw op het LPM-terrein.

De komende jaren zal duidelijk worden wat het effect van deze ontwikkelingen wordt op onze begrotingspositie.

Conclusie uitkomst meerjarenbegroting 2022-2025, incl. 1e begrotings-wijziging 2022

Op grond van bovenstaande kan het volgende worden geconcludeerd:

1. De meerjarenbegroting is voor alle jaren reëel in evenwicht en dus structureel sluitend. 2022 is los van de opvatting van Gedeputeerde Staten over de taakstellingen en stelposten structureel sluitend. Op basis hiervan mag verwacht worden dat Gedeputeerde Staten voor de begroting 2022 besluit het repressief toezicht toe te passen.
2. Het negatieve saldo aan incidentele lasten en baten voor het begrotingsjaar 2022 kan worden opgevangen door het positieve saldo van de structureel in de begroting verwerkte lasten en baten. Inzet van de algemene reserve is niet nodig voor het uitvoeren van de activiteiten met een éénmalig karakter.

Overige onderwerpen

Belastingdruk

In de paragraaf lokale heffingen 2022 wordt ingegaan op de ontwikkeling van de lokale lastendruk met betrekking tot 'gezinsgebonden belastingen' voor 2022. De lokale lastendruk neemt ten opzichte 2021 toe met 6,3%. Bij de berekening van 'gezinsgebonden belastingen' wordt naast de afvalstoffen- en rioolheffing ook de OZB meegenomen. Voor de OZB wordt dan uitgegaan van de economische waarde van een gemiddelde woning, voor 2022 komt dit uit op een waarde van € 253.000. De stijging van de lokale lastendruk wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van de afvalstoffenheffing met 14,6%. De andere heffingen stijgen conform het in de kadernota vastgesteld percentage van de ontwikkeling van de prijsindex van 1,2%.

De stijging van de afvalstoffenheffing wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de ontwikkelingen op de afvalstroom papier (van een opbrengst van € 58.000 wordt nu uitgegaan van een kostenpost van € 121.000). Daarnaast nemen de verwerkingskosten van bijna alle afvalstromen, inclusief de milieustraat, toe en wordt ook de bijdrage nazorg gesloten stortplaatsen meegenomen in de tariefberekening. Tot slot stijgen ook de kosten die gemoeid zijn met de ambtelijke inzet voor het product afval. Mocht bij de jaarrekening blijken dat de opbrengsten boven de kosten uitkomen, dan wordt dit 'surplus', conform de voorschriften, in een voorziening afval afgezonderd.

De aanpassing van het tarief van de rioolheffing met het percentage van de kostenontwikkeling past binnen de voorgestane tariefontwikkeling op basis van de uitgangspunten van het nieuwe verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). Dit plan is door de gemeenteraad in de raadsvergadering van september 2020 vastgesteld.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" wordt een uiteenzetting gegeven van de belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde aspecten. Jaarlijks worden deze belangrijkste risico's minimaal één keer geïnventariseerd. De laatste keer dat dit heeft plaatsgevonden is bij de jaarrekening 2020. Voor de begroting 2022 zijn de belangrijkste risico's nogmaals bekeken. Rekening houdend met de getroffen beheersmaatregelen en de kansinschatting dat een risico zich voordoet is minimaal een weerstandsvermogen nodig van € 15,1 miljoen. Dit is gelijk aan het bedrag van de jaarrekening 2020.

De gemeenteraad heeft bepaald dat de weerstandsratio minimaal 1,0 moet zijn. Dit betekent dat de buffer binnen de algemene reserves voor het opvangen van risico's gelijk moet zijn aan het berekende minimale weerstandsvermogen (€ 15,1 miljoen). De weerstandsratio wordt uitgedrukt in een percentage van de totale omvang van de algemene reserve en de onbenutte begrotingscapaciteit. Onze ratio komt uit op 1,4.
Door tal van besluiten en onvoorziene ontwikkelingen wordt de druk op de vrij besteedbare ruimte binnen de algemene reserve groter. Op basis van de huidige gegevens wordt deze vrij besteedbare ruimte geschat op afgerond € 6 miljoen. De ruimte kan worden ingezet voor éénmalige uitgaven. Inzet van de algemene reserve ter dekking van structurele uitgaven moet zoveel mogelijk voorkomen worden. In de notitie Reserves en Voorzieningen (raadsvergadering oktober 2018) heeft uw raad dit ook in de te hanteren spelregels opgenomen.

Naast de algemene reserve hebben wij ook nog een aantal bestemmingsreserves. In deze reserves zijn middelen 'apart gezet' om als dekking te dienen voor bepaalde, door de gemeenteraad, afgesproken activiteiten. Deze middelen zijn dus zgn. 'geoormerkt' en niet vrij inzetbaar. Alleen op basis van een raadsbesluit kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven. Op 1 januari 2021 bedraagt de omvang van deze bestemmingsreserves € 68,2 miljoen. In de begroting is een bijlage opgenomen waarin een overzicht wordt gegeven van de verschillende bestemmingsreserves.

Naast (bestemmings)reserves beschikken wij ook nog over enkele voorzieningen. Deze voorzieningen worden aangehouden voor kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, b.v. voorziening wegen en voorziening riolering. Los van de begrotingspositie kunnen werkzaamheden op dit gebied gewoon plaatsvinden. Op 1 januari 2021 bedraagt de omvang van de voorzieningen € 30,6 miljoen.

Personeel en organisatie

Algemeen

De uitgangspunten van Van Goed Naar Beter (VGNB) zijn nog steeds leidend voor het vormgeven van de organisatieontwikkeling en het bieden van handelingsperspectieven voor (individuele) medewerkers. Belangrijk in dit kader zijn de thema's verbinden, focus en sturing. Op het gebied van focus zijn de onderstaande hoofdthema's benoemd waar de organisatie sinds 2020 programmatisch op stuurt

- Een gezonde (financiële) huishouding
- Dienstverlening en participatie
- Planmatig werken

In 2021 is langs dezelfde focuspunten gewerkt en heeft deze focus bewezen effectief te zijn. Daarom geven we ook langs deze focuspunten de strategische sturing vorm.

De wens uit Van Goed Naar Beter om meer strategisch te sturen heeft in 2021 vorm gekregen middels periodieke strategietafels tussen college en S-team en een stevigere focus van de domeinregisseurs op strategische onderwerpen. Een lijn die we in 2022 graag willen voortzetten. De focus vanuit de domeinregisseurs was de eerste jaren na Van Goed Naar Beter wat meer operationeel en intern gericht. We zien nu dat dit wordt aangevuld met een meer externe en strategische focus. In 2022 geeft de organisatie aanvullend aandacht aan de manier waarop samenwerking wordt vormgegeven.

Terugkijkend naar 2021 constateren we met enige trots dat ondanks corona de organisatie-ontwikkeling zich heeft doorgezet. Dit inspireert om in 2022 vol energie door te ontwikkelen. Ook merken we dat de uitgangspunten van Van Goed Naar Beter geborgd raken in de organisatie. Voorbeelden hiervan zijn de Visie op Werk, het werkplekconcept maar ook de plannen om planmatig werken te versterken.

Tot slot mag niet onvermeld blijven dat, gelet op de huidige arbeidsmarkt, het belangrijk is om ons nog nadrukkelijker te profileren als organisatie. Velen 'vissen' met ons in de spreekwoordelijke vijver als het gaat om het aantrekken van nieuwe medewerkers. Willen wij de ambities waarmaken dan is het belangrijk om onze huidige medewerkers goed te faciliteren en daarnaast in te zetten op het aantrekken van de juiste mensen. Het inzetten van de Moerdijk Academie en ook de aanpassingen die op de werkvloer gaan plaatsvinden zullen hierbij zeker helpen.

Formatie

Met betrekking tot de formatie kan onderstaand overzicht worden gegeven tussen de nu begrote formatieomvang en loonkosten voor 2022 en de begrotingscijfers 2020 en 2021.

Jaar	Fte	Loonkosten
2020	234,66	€ 18.284.000
2021	232,44	€ 18.041.000
2022	240,32	€ 19.124.000

Tot slot

Vergelijken we het opstellen van de meerjarenbegroting 2022-2025 met die van de meerjarenbegroting 2021-2024, dan kunnen we constateren dat de nu voorliggende begroting onder minder hectische omstandigheden tot stand is gekomen. Dit heeft naast de keuzes die vorig jaar gemaakt zijn op basis van het zgn. 'keuzedocument' ook te maken met de gezamenlijke voorbereiding van raad en college van de kadernota.

Wij kijken met plezier terug op het met uw gemeenteraad doorlopen proces. De voorliggende begroting biedt een goede basis voor de komende jaren. Niet dat het nu allemaal al een gelopen race is. Op een aantal terrein zal de komende periode meer duidelijkheid ontstaan over de definitieve omvang van te ontvangen bijdragen (herverdeling gemeentefonds, uitvoering Jeugdwet). Daarnaast wordt van gemeenten een belangrijke bijdrage en inzet gevraagd bij de uitwerking van landelijke thema's zoals de Omgevingswet, Energietransitie. Onduidelijk is nog of en in welke mate gemeenten gecompenseerd worden voor hun bijdragen. Al met al boeiende ontwikkelingen en zaken waar wij als gemeente graag mee aan de slag gaan.

Belangrijk hierbij is dat wij onze inwoners, verenigingen, instellingen en bedrijven niet alleen informeren over de zaken die spelen, maar dat wij hen ook uitnodigen hier actief aan deel te nemen. Het onderhouden van goede contacten met de inwoners en andere groeperingen in de verschillende kernen is hierbij essentieel.

Samen met uw gemeenteraad en de ambtelijke organisatie blijven wij werken aan het vertrekpunt van deze coalitiesamenwerking, te weten: **"Een krachtige, ondernemende partner. Dat zijn wij!"**.

gemeente Moerdijk